

Den smalle bog

Digitalt kulturtidsskrift. Redigeret af Jakob Brønnum. 2. årgang. ISSN: 2446-0079

Hvem er det, der skriver?

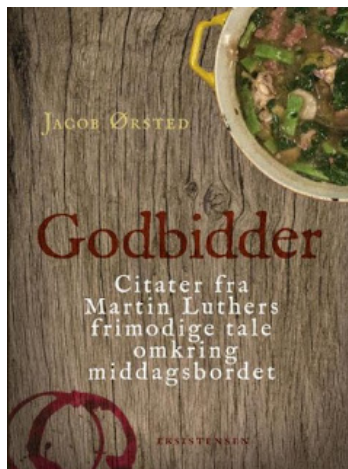
Forfattere i Den smalle bog

Læs Den smalle bog fast

Kontakt og kolofon

Martin Luther - unplugged

Jacob Ørsted: "Godbidder. Citater fra Martin Luthers frimodige tale omkring middagsbordet", Eksistensen 2016, 151 sider, 160 kr. Af Egil...

-

Digte der vil være erindring
Marilyn Nelson
Hurtigere end lyset
Oversat af Inge og Anne-Marie Pedersen
Bureauets Lommebibliotek 112 sider
Af Jakob Brønnum ...

Litteraturen, bevægelsen, teksten

- Floret
- Hver mandag
- Hybenblod (Linda Nørgaards blog)
- Knud Steffen (Nielsens blog)
- Slagtryk

fredag den 27. oktober 2017

Martin Luther - unplugged

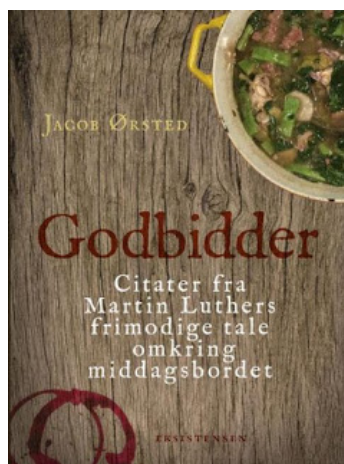
Jacob Ørsted: "Godbidder. Citater fra Martin Luthers frimodige tale omkring middagsbordet", Eksistensen 2016, 151 sider, 160 kr.

Af Egil Hvid-Olsen

Den bog, der i det følgende skal anmeldes, hører til blandt de korte: 151 små sider med stor skrift og mange mellemrum. Noget lignende kan man ikke sige om anmeldelsen, som breder sig ud over genrens almindelige størrelse. Dette skyldes, at bogens indhold stammer fra Martin Luther; en historisk person, de fleste kender navnet på, men som alligevel ikke er kendt for sin folkelige appeal; en forestilling, der faktisk går stik imod den betydning og status, han havde i sin samtid. Derfor kan det være nødvendigt med en længere introduktion.

Den alvorlige Luther

Der findes en håndfuld samtidige portrætter af reformatoren Martin Luther (1483-1546), hvis kritik af den romersk-katolske kirke førte til en opsplitning, der har betydning den dag i dag. Med reformationen opstod den evangelisk-lutherske kirke som et alternativ til den pavestyrede katolske kirke. På alle portrætterne fremstår Luther som en alvorlig mand. Man fornemmer ikke hans sociale engagement, hans på den tid atypiske værdsættelse og respekt for kvinder, hans evner som sjælesørger og slet ikke hans humor, der til tider kunne antage ganske grove former. Det er ikke tilfældigt, at alt dette ikke afsøres i portrætterne, for det vigtigste på Luthers egen tid var at markere ham som en troværdig alvorsmand med en fast vilje; en mand, man kunne stole på. Det var nemlig ikke småting, Luther havde igangsat med reformationen. Han havde trukket tæppet væk under flere århundreders katolsk teologi.

Renaissancehumanisme

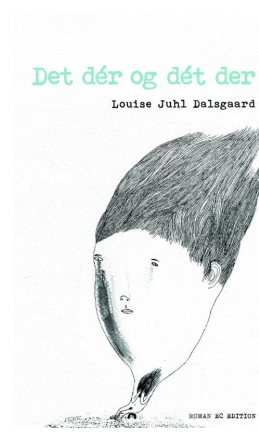
Inspireret af den tids store akademiske gennembrud, nemlig renaissancehumanismen, der søgte tilbage til de klassiske grundtekster, gjorde Luther op med skolastikkens massive spekulative teologi, som havde udviklet sig til et system, der i sig selv blev anset for vigtigere end de grundtekster, hele det skolastiske tankespind var vokset ud af. Luthers kritik af skolastikken gjorde ham dog ikke til reformator. Inden for den samtidige reformkatholicisme fandtes

der andre med tanker, der mindede om Luthers.

Frontalangreb mod pavestolen

Men i modsætning til dem så Luther sig nødsaget til også at angribe pavestolen frontalt. Dette var ganske vist ikke hans intension fra begyndelsen af. Han var en gudfrygtig munk, præst og teolog, der satte en ære i at føre lødige, akademiske debatter. Men disse debatter skulle gerne føre til ændringer, hvis de vel at mærke afslørede fejl og misbrug. Et sådant misbrug fandt Luther i afladshandlen, der ifølge den officielle katolske lære kunne befri dem, der købte afladsbreve, eller deres afdøde pårørende, for et bestemt tidsspænd i skærsilden. Denne rensende ild

Louise Dalsgaards anden Punkroman

DE SMALLE BØGER - Klik og se mere

- ▼ 2017 (30)
 - november (1)
 - ▼ oktober (4)
 - Martin Luther - unplugged
 - Tilblivelsen som kvinde
 - Jais Nielsen og kulturarven
 - Hvileløst i et iskoldt ruinlandskab

- september (3)
- august (3)
- juli (1)
- juni (2)
- maj (4)
- april (2)
- marts (4)
- februar (3)
- januar (3)

- 2016 (34)

Slå op i Den smalle bog

Nettidsskrifter: Litteratur - Artikler og kritik

- Kornkammer
- Lithub
- Litteraturnu
- Modspor

anså man for at være noget, alle afdøde måtte gennem for at blive rensed for de synder, de havde begået i levende live. Nogle skulle kun være der i kort tid, andre i længere, men ingen vidste på forhånd, hvor lang en periode der ventede dem. Derfor kunne afladshandlerne lokke folk til at købe store mængder aflad i håbet om, at de dækkede over hele lidelsesperioden. Denne tankegang afslørede Luther som rent tankeस्पन्द uden hold i Bibelen.

Han fandt det betænkeligt, at man lokkede fattige mennesker til at bruge deres få midler på fantasteri. Endnu mere alvorligt var det, at afladshandler gjorde angeren overflødig. Hvis man kunne købe sig til tilgivelse, var det pludselig unødvendigt at reflektere over sit liv og den måde, man behandlede andre mennesker på. Men værst var det, at man gjorde Gud overflødig. Kunne man købe tilgivelsen, var der ingen grund til at beskæftige sig med Gud. Kirken havde taget ansvaret for tilgivelsen fra Gud og solgte den efter forgodtbefindende, hvilket Luther fandt højst kritisabelt. Derfor forfattede han i 1517 95 teser mod afladshandler og lagde op til en akademisk debat om dem. Dette anses for at være startskuddet for reformationen.

Paven og de økonomiske interesser

Imidlertid havde paven og en lang række højtstående og magtfulde gejstlige store økonomiske interesser i afladshandler. Bygningen af den nuværende Peterskirke i Rom blev for en stor dels vedkommende finansieret af indtægter herfra, og det pavelige hof, der var berygtet for sin luksuriøse ødselhed, kunne ikke få penge nok. Derfor opdagede Luther pludselig, at han havde fået hele den kirkelige top og ikke så lidt af den verdslige på nakken. Han blev bandlyst og siden – da han ikke ville tilbagekalde sine skrifter – fredlyst på rigsdagen i Worms. Heldigvis blev han støttet af sin magtfulde kurfyrste, Frederik den Vise, der sørgede for, at han kunne færdes sikkert inden for kurfyrstendømmet. Al denne modstand kunne Luther stå igennem, fordi han kort efter afladsdebattens begyndelse havde gjort en teologisk revolutionerende opdagelse. Mens den katolske kirke lærte, at man skulle gøre sig fortjent til Guds tilgivelse og kærlighed, opdagede Luther, at der i Det Nye Testamente (særligt i Paulus' breve) stod, at tilgivelsen blev givet ufortjent. Troede man, at Gud holdt af en på trods af ens fejl, så gjorde han det også. Troen var altså et tillidsforhold og Guds kærlighed var ikke noget, man kunne købe hverken med penge eller fromme handlinger. Den blev skænket ganske ufortjent. Da Luther indså dette, kunne intet stoppe ham i kampen mod pavekirken skævvridning af det kristne budskab.

Alt dette havde dog været en historisk parentes, hvis der ikke i forvejen havde været en udbredt folkelig utilfredshed med kirken. Respekten for gejstlighedens overfladiske fromhed var ikke større, end at den mange steder splintredes, da Luthers kritik blev kendt. Han blev den tids svar på en superstjerne. Den forholdsvis nye bogtrykkerkunst gjorde det muligt at sprede hans skrifter vidt og bredt. Desuden var Luther selv en dygtig formidler, der stik mod traditionen lod en del af sine skrifter udgive på tysk, så det ikke kun var de lærde, der kunne få del i hans tanker. Denne bevidst folkelige vinkel tog den katolske kirke på sengen, for den var bestemt ikke vant til at involvere den jævne befolkning mere end højst nødvendigt. Alligevel blev den evangelisk-lutherske kirkes forhold langt fra afgjort i Luthers levetid. Fordi kirke og statsmagt dengang var tæt sammenknyttet, gik der lige fra begyndelsen af politik i sagen, og efter Luthers død førte skismaet til krig.

Den strenge Luther

Når talen falder på Luther i dag, ser man ofte på ham som den strenge, umedgørlige mand fra samtidens portrætter. Det er ofte hans opfordring under bondeoprøret (1524-25) til at bekæmpe bønderne "ganske som man må slå en gal hund ned" og hans alt andet end sympatiske syn på jøder, der tages frem. Selvom Luther faktisk indledte med at tage bøndernes parti i konflikten, og kun vendte sig mod dem, fordi de påberåbte sig guddommelig ret og udførte nogle blodige henrettelser, og selvom hans syn på jøder ofte gøres endnu værre, end det reelt var, så er det bestemt ikke oplagt at forsvare ham på disse punkter. Til gengæld er det en skam, hvis de får lov at skygge over alt det øvrige, han stod for, ikke mindst fordi Luther og reformationen har en virkningshistorie, der også præger det liv, vi lever i dag.

Luthers bordtaler

I anledning af reformationsjubilæet i 2017 er der udkommet en lang række bøger om Luther og reformationen. Således har Jacob Ørsted, der er sognepræst ved Helligåndskirken i Flensborg, foretaget og oversat et udvalg af Martin Luthers bordtaler. Det er der kommet en lille, overskuelig bog ud af; en slags introduktion til Luther med hans egne ord. Bordtaler er citater af Luther, som han udtalte under sine middagsmåltider, der næsten altid blev indtaget med mange gæster og logerende omkring bordet. Han har altså ikke finpudset sine ord, fordi de ikke var beregnet til udgivelse. Hans bordtaler er så at sige Luther unplugged.

Nettidsskrifter: Kulturmagasiner og det, der ligner

- [Atlas Magasin](#)
- [Ikaros](#)
- [Kunsten nu](#)
- [Vink København](#)

Ganske vist er ikke alle citater i den store mængde af tekst i Luthers "Tischreden" gengivet ordret, da nedskriverne skulle være hurtige og desuden efterfølgende kunne finde på at redigere i og måske også pynte på det sagte. Men Ørsted har valgt ud blandt de mange citater, der med stor sandsynlighed lægger sig tæt op ad Luthers egne formuleringer. Desuden har Ørsted forsynet hvert kapitel med en lige så kort som præcis introduktion af Luthers syn på det emne, kapitlet omhandler. Kapitlerne følger nogenlunde kronologisk hændelser og mærkesager i Luthers liv. Her er f.eks. kapitler "Om tesoerne og paven", "Om sex og ægteskabet", "Om Gud", "Om kirke og stat", "Om dåb og altergang", "Om undervisning og musik" og "Om sygdom, læger og Luthers død". Man kommer altså vidt omkring både Luthers offentlige og private liv. På den måde kan "Godbidder" læses som en slags kort (selv)biografisk introduktion til Luthers liv og tanker.

Lærken og gøgen

Et eksempel på Luthers kritik af pavedømmet, der samtidig giver et indblik i hans jordnære billedsprog, lyder således: *"Hvor lærken er, er også gøgen, da den mener at kunne synge 1000 gange bedre end lærken. På samme måde sidder paven også i kirken og overdøver alle med sin skrigende sang. Ligesom gøgen er nyttig til at fortælle os, at foråret er nær, således er paven også nyttig, idet han forkynder, at de sidste dage er nær!"* (s. 31).

Selvom det ikke var forelskelse og kærlighed, der fik Luther til at gifte sig med Katharina von Bora, udviklede deres ægteskab sig til et nært og kærligt forhold. Derfor udtrykker han ikke kun en almen overvejelse, men også en privat bekymring i dette citat: *"Det må være den største sorg og smerte, når to fromme ægtefæller, der forstår hinanden, holder af hinanden, ja elsker hinanden, rent fysisk bliver skilt fra hinanden. Vor Herre er den største ægteskabsbryder: Hvad Han har ført sammen, adskiller Han igen. I morges sov hun ved sin mands side. I aften sover hun ved Vor Herres side. Hvor livet dog er uforudsigeligt. Åh, hvor det må gøre ondt, når folk, der elsker hinanden, må skilles."* (s. 47).

Selvom Luthers syn på kvinder ikke var tidstypisk, idet han – stik imod skik og brug - overlod sin privatøkonomi til sin hustru og desuden testamenterede sin formue til hende, tog han ikke altid med fløjlshandsker på "det svage køn": *"Det, som kommer ind gennem en kvindes ører, kommer hurtigt ud gennem hendes mund. Derfor skal man kun fortælle en hemmelighed til en død kvinde."* (s. 51).

Til tider var Luthers humor ganske sort: *"Verden mener, det er bedst at blive mig kvit, og det vil den blive. Som jeg ofte har sagt: Jeg er en moden lort, og verden er et stort røvhul, og vi skal snart give slip på hinanden."* (s. 102). Andre gange udtalte han sig inderligt og poetisk: *"Musik er den skønneste og herligste gave, Gud har givet. Den har ofte rørt mig så dybt, at jeg havde lyst til at prædike"*. (s. 124).

Ved man intet om reformatoren, er "Godbidder" et godt sted at begynde. Den lille bog giver gode eksempler på Luthers facetterede personlighed og vil for mange give appetit på at søge mere viden om manden og hans sag.

Billedrigdom og karskhed

Er man derimod godt inde i reformationshistorien, udgør bogen en perlerække af citater, som understreger den billedrigdom og karskhed, der prægede Luthers tanker og sprog.

"Godbidder" er – ud over litteraturliste og noter – forsynet med fire madopskrifter, som kan have været benyttet i Luthers hjem.

Foruden Luthers "Tischreden" i de samlede udgaver af hans værker på originalsproget, findes der en række større eller mindre udvalg på blandt andet tysk og engelsk. I sin udgivelse har Ørsted skåret ind til benet og fundet nogle af de mest indholdsrige, enkle og morsomme eksempler fra den store mængde originaltekst, hvorved han har frembragt en udgivelse, der kan være til glæde for både læg og lærd. I forbindelse med reformationsjubilæet i 2017 er det en klar fordel af have den slags bøger at gå til.

Indsendt af Jakob Brønnum

Ingen kommentarer:

Send en kommentar

Indtast din kommentar...

Kommenter som: Vælg profil... ▼

Udgiv Vis eksempe

[Nyere indlæg](#)

[Start](#)

[Ældre indlæg](#)

Abonner på: [Kommentarer til indlægget \(Atom\)](#)

Rejser tema. Leveret af [Blogger](#).